

Nacizem na Koroškem še živi

Delavci, zaposleni v Elmi in Energoinvesti, zbrani na protestnem zborovanju, izražamo globoko zaskrbljenost zaradi stalnega slabšanja položaja slovenske in hrvaške narodne manjšine v Avstriji. Se posebno smo ogorčeni zaradi brutalnih ukrepov avstrijske policije proti koroškim Slovencem v Skocjanu in Sinči vasi. Ni nam razumljivo,

vo, da avstrijska uradna politika tako očitno solidarizira z divjanjem neonacizma in šovinizma na Koroškem, kljub temu, da državna pogodba točno določa obveznosti, ki jih ima avstrijska vlada do obeh manjšin na avstrijskem Koroškem. Vse to početje, posebno še zadnji dogodki na Koroškem, prav gotovo ne morejo prispevati k dobrim sosedskim odnosom, saj dejanja kažejo na to, da hoče Avstrija s svojo politiko do naših manjšin z vsemi mogočimi sredstvi izbrisati naš življenjski prostor na Koroškem.

Ne strinjamo se in se tudi nikakor ne moremo strinjati s početjem avstrijske policije. Takšni nastopi proti pripadnikom slovenske narodne manjšine na Koroškem spominjajo na dobo vladanja fašizma, ki je doživel poraz v II. svetovni vojni. Pripominjamo, da gonja proti slovenski in hrvaški manjšini ni naključna in ni samo delo provincialnih politikantov, marveč je potrebno krivice poiskati v avstrijskem parlamentu in v vodstvih političnih strank.

Delavci Elme in Energoinvesta zahtevamo dosledno izpolnjevanje 7. člena meddržavne pogodbe in da se stori vse, da se zaščitijo naše narodnostne manjšine v Avstriji.

Delavci
Elme in Energoinvesta
Tako se je glasilo protestno

pismo, ki so ga delavci Ergoinvesta in Elme izrekli zoper brutalne ukrepe avstrijske vlade do naših manjšin na Koroškem in ki bo hkrati z mnogimi drugimi pismi iz cele Jugoslavije prispelo na Sekretariat za zunanje zadeve v Beograd ter avstrijsko veleposlaništvo v Beogradu.

To je samo eno izmed protestnih pism, v katerem pa vsekakor ni možno zajeti vsega, nad čemer se zgražamo domala vsi zavedni Jugoslovani.

Dejstvo, da je Avstrija še vedno trdno oporišče v zadnji vojni premaganih fašističnih sil in dejstvo, da v tej deželi njihovi privrženci lahko nemoteno počenjajo kar jih je volja, da celo zborujejo, okičeni s križi, »zasluženi« s poboji po Evropi, mora osupniti slehernega poštenega demokrata.

Zvezni kancler Bruno Kreisky je v imenu avstrijske vlade in države podpisal dokument konference šefov držav in vlad v Helsinkih, v katerem so tudi jasno opredeljene obveznosti podpisnic do nacionalnih manjšin. Avstrijska vlada, ne samo, da do sedaj ni pokazala niti najmanjše pripravljenosti realizirati obveznosti iz omenjene konference do manjšin, temveč njihove pravice celo krši.

Ob tem, ko Avstrija dovoljuje delovanje različnih proti manjšinsko nastrojenih skupin, ki no-

sijo v sebi kali nekdanji pre-maganega in preživelega fašizma in nacizma, je vsekakor dolžnost nas vseh, da pomagamo ljudem, ki so dali svoj delež v boju za svobodo, mir, enakopravnost vsega sveta, tudi Avstrije, pa jim je sedaj vse to, za kar so se borili, odvzeto.

Kranjec Stefan

Poslovno poročilo za I. polletje 1976

Povzetek kazalcev poslovanja I. polletja 1976 nam kaže stagnacijo v poslovanju in sicer ne samo v naši delovni organizaciji, temveč tudi pri vseh drugih organizacijah v industriji in prometu. Zelo slabi rezultati ob polletju pa so se pokazali v trgovskih delovnih organizacijah.

V cilju stabilizacije gospodar-

stva so proti koncu preteklega leta izšli predpisi o prehodu s fakturirane na plačano realizacijo, z veljavnostjo od 1. aprila 1976. Prehod obračunavanja celotnega dohodka po plačani realizaciji je sicer prinesel kvaliteten premik za poživitev likvidnosti v gospodarstvu, obenem pa tudi precej prehodnih težav.

kazalce: produktivnost, rentabilnost in ekonomičnost. Gibanje

omenjenih kazalcev si oglejmo v naslednjem pregledu:

	I. poll. 1975	I. poll. 1976	Indeks
Produktivnost	39.230	41.031	105
Rentabilnost Količnik	35,6	29,1	82
Ekonomičnost Količnik	131	118	90
Delež interne akumulativnosti V proizvodni količnik v %	23,2	11,6	50
Stopnja interne akumulativnosti Količnik	8,3	3,4	41

Kazalci poslovanja v 000 din po plačani realizaciji:

Zap. št.	Naziv kazalca	Realizacija		1976 Plan	Indeks	% doseg. plana
		I. poll. 1975	I. poll. 1976			
1	2	3	4	5	4:3	4:5
1.	Celotni dohodek	171.827	150.835	255.925	88	59
2.	Porabljena sredstva	130.674	127.441	152.465	97	83
3.	Doseženi dohodek	41.153	23.394	103.460	57	23
Začasna delitev dohodka						
4.	Pogodbene obveznosti	2.036	3.186	7.684	156	41
5.	Zakonske obveznosti	3.502	2.950	10.476	84	28
6.	Osebnih dohodki	28.997	31.132	61.818	107	50
7.	Drugi oseb. prejemki	183	1.159	670	—	173
8.	Ostane dohodka	6.433	15.034	22.812	—	—

Kazalci poslovanja v 000 din po fakturirani realizaciji:

1.	Celotni dohodek	171.827	164.653	255.925	96	64
2.	Porabljena sredstva	130.674	127.441	152.465	97	83
3.	Doseženi dohodek	41.153	37.212	103.460	90	36
Začasna delitev dohodka						
4.	Pogodbene obveznosti	2.036	3.186	7.684	156	41
5.	Zakonske obveznosti	3.502	2.950	10.476	84	28
6.	Osebnih dohodki	28.997	31.132	61.818	107	50
7.	Drugi osebni prejemki	183	1.159	670	—	173
8.	Ostane dohodka	6.433	1.215	22.812	—	—

Navedeni kazalci nam kažejo, da je stagniral že celotni dohodek, tako v fakturirani, posebno pa še v plačani realizaciji. Zakon o zavarovanju plačil je v

mesecu aprilu močno vplival na prodajo naših izdelkov, to pa bomo težko nadoknadili. Zaradi tega so se začele zaloge gotovih izdelkov in polizdelkov kopičiti.

Kazalci prodaje in proizvodnje po mesecih v din

Mesec	Proizvodnja	Neto realizacija
Januar	20,010.821	15,504.459
Februar	20,208.312	16,709.206
Marec	18,675.121	17,451.452
April	15,237.963	6,301.864
Maj	17,781.534	13,920.237
Junij	20,726.446	16,925.147

Realizacija je bila v juniju že kar zadovoljiva.

Po Zakonu o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev, lahko vštevamo v celotni dohodek le zneske, ki smo jih dobili nakazane, oziroma smo dobili instrumente za zagotovitev plačila, kot so menice in čeki. Tako smo imeli v I. polletju v fakturirani realizaciji znesek din 13,817.900,25, kar kaže, da ves denar ne pride v roku na žiro račun. Po omenjenem zakonu so nam kupci dolžni plačati v roku

15 dni in je že tako roba, ki je prodana v drugi polovici meseca, prikazana samo v fakturirani realizaciji in bo v letu 1976 preko vseh obračunskih obdobij ta znesek manjkal.

Tudi doseženi dohodek je manjši kot je bil lansko leto, kar je razumljivo, saj je precej manjši celotni dohodek in tudi porabljena sredstva so v primerjavi z lanskimi — manjša.

Za ugotavljanje uspešnosti poslovanja uporabljamo naslednje

Produktivnost je razmerje med doseženim dohodkom s prišteto amortizacijo in poprečnim številom zaposlenih, na podlagi vkalkuliranih ur dela med letom. Tako dobimo podatek, koliko din dohodka na zaposlenega je ustvarjeno v določenem obdobju. Če dve različni obdobji med seboj primerjamo, dobimo porast ali padec produktivnosti. Podatki za I. polletje 1976 sicer kažejo na dvig produktivnosti v naši DO, pa čeprav je dosežen dohodek nižji kot v enakem obdobju preteklega leta. Vzrok temu je močno zmanjšano poprečno število zaposlenih na podlagi vkalkuliranih ur dela med letom (za 96). Ta podatek pa ni realen, zaradi neupoštevanja neplačanih ur dela v TOZD Lendava in Čatež.

Rentabilnost je razmerje med doseženim dohodkom s prišteto amortizacijo (v števcu formule je ista vrednost kot za računanje produktivnosti) in poprečno uporabljenimi osnovnimi in obratnimi sredstvi. Iz razpoložljivih podatkov vidimo, da je tudi rentabilnost poslovanja nižja zaradi zmanjšane dohodka.

Ekonomičnost je tudi razmerje med celotnim dohodkom in porabljenimi sredstvi. Vidimo, da v naši DO v I. polletju 1976 nismo poslovali kaj prida ekonomično, saj smo za razmeroma slabo dosežen celotni dohodek porabili precej več sredstev, kot v enakem obdobju v prejšnjih dveh letih.

Delež interne akumulativnosti v proizvodni količnik v % so sredstva, ki jih DO izloča in namenja za nove naložbe oziroma investicije.

Stopnja interne akumulativnosti pa nam pove, koliko sredstev za razširjeno reprodukcijo (povečan obseg proizvodnje) ustvarja DO s 100 din poprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi (osnovna in obratna sredstva). Iz zgoraj prikazanih podatkov je razvidno, da se v naši DO reproduktivna sposobnost zmanjšuje.

Osebnih dohodke smo napram lanskemu letu dosegli 107%, tako, da je naš poprečni mesečni OD na zaposlenega din 2.888, kar

pa je premalo, ker so se po analizi dviga življenjskih stroškov ti dvignili kar za 17,6%. Osebnih dohodke bi imeli prav gotovo večje, če ne bi zavestno zmanjševali proizvodnje, kajti zaloge instalacijskega materiala so se začele kopičiti, ker nismo mogli prodati. Naši osebni dohodki pa so odvisni od prodaje in proizvodnje. Po predvidevanjih pa se bo stanje normaliziralo in če bo prodaja tekla ni strahu, da ne bi primanjkljaja v fakturirani realizaciji mogli v II. polletju leta pokriti. Pogoji gospodarjenja so se na jugoslovanskem tržišču zelo zaostri in je nujno, da zakon spoštujemo, sklepe in dogovore pa realiziramo v prid našemu boljšemu jutri.

Vidmar Lejka

DOPISUJTE

V

NAŠE

GLASILO

Glasiilo STIK izdaja delovna skupnost ELMA — tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala Ljubljana — Črnuče Ureja ga uredniški odbor, izhaja enkrat mesečno.

Odgovorni urednik:

Milan Vukašinovič

Telefon: 343-271

Rokopisov ne vračamo.

Tisk: Tiskarna LJUBLJANA
v Ljubljani

Po konferenci v Colombu

Na konferenci neuvrščene države žel v Colombu je bilo izrečenih in sprejetih mnogo resolucij, sklepov in aktov, ki dajejo vsem deželam v razvoju gospodarsko in politično neodvisnost v njihovem lastnem razvoju, ki ga pa niso bile deležne pod kolonialno oblastjo.

Zelo pomemben je bil del konferenčne, v katerem so obravnavali sedanji mednarodni monetarni sistem, ki je eden izmed največjih izvorov zatiranja in izkoriščanja držav v razvoju.

Sedanji mednarodni, monetarni in finančni sistem je v rokah industrijsko razvitih držav in deluje kot dejavnik zatiranja in izkoriščanja držav v razvoju. V zadnjih tridesetih letih, odkar je postavljena osnova sedanjega mednarodnega monetarnega sistema, se v njem nič bistvenega ni spremenilo, čeprav so svet in mednarodni odnosi doživeli velike spremembe. Osnove tega sistema je določilo štirinajst držav, ki so mislile samo na svoje, ne pa tudi na interese držav v razvoju, katerih večina je bila v tem času še vedno pod kolonialno upravo. Vse, kar se je v zadnjih letih spremenilo v mednarodnem monetarnem sistemu kot rezultat pritiska in zahtev držav v razvoju, je še daleč od tega, da bi ustrezalo njihovim resničnim razvojnim potrebam. To so bili samo čisto majhni popravki zastarelega sistema odnosov. Ta proces sprememb, ki ga imenujejo »reforma mednarodnega monetarnega sistema«, ni mogel hitreje naprej zaradi močnega odpora nekaterih vodilnih razvitih držav na zahodu. To je bilo zelo jasno povedano tudi v

ekonomski deklaraciji v Colombu.

V mednarodnem plačevanju imajo nekatere valute protekcijsko. To so tako imenovane rezervne valute. Sedaj je v glavnem to dolar. To je hkrati tudi nacionalna valuta. Ni razlike med ameriškim dolarjem, ki je v obtoku v ZDA in tistim v mednarodnem plačevanju, ali pa tistim, ki predstavlja devizno rezervno drugih držav.

To dejstvo daje ZDA poseben položaj v mednarodnih monetarnih in finančnih odnosih. Ta država lahko tiska dolarje za svoje potrebe, jih pošilja v tujino kot plačilo za katerekoli name. Tako se v glavnem ustvarja nova svetovna likvidnost. ZDA so na primer financirale svoje vojaške operacije v Vietnamu in s tiskanjem dolarjev širile inflacijo v svetu.

Države v razvoju se že dalj časa prizadevajo za to, da bi nova enota obračuna dobila položaj rezervne valute. To so tako imenovane posebne pravice trasiranja — to je črpanje v mednarodnem monetarnem skladu, ki bi prispevale k vzpostavitvi finančno-monetarnega ravnovesja in enakopravnosti, krepitvi kupne moči in kreditne zmogljivosti držav, ki imajo v svojih plačilnih bilancah velik deficit. Toda čeprav je s sklepi, ki so jih sprejele vse države-članice mednarodnega monetarnega sklada vse to sprejeto, se v praksi z različnimi ukrepi omejuje obseg posebnih pravic trasiranja v obtoku. Namen je jasen. Prizadevajo si, da bi mednarodni monetarni sistem postavili na tako imenovani dolarski standard, dr-

žave v razvoju pa so odločno proti temu. To je tudi smisel formulacije v ekonomski deklaraciji iz Colomba, ki zahteva, da se ustvarjanje mednarodne likvidnosti postavi pod mednarodno kontrolo, saj je ta v bistvu sedaj pod kontrolo ene ali nekaj držav.

Druga ključna zahteva držav v razvoju je, da se mora zagotoviti pravičnejša delitev svetovne likvidnosti. Od 102 milijard dolarjev rasti mednarodnih deviznih rezerv v obdobju od 1970 do 1974, so države v razvoju dobile nekaj manj kot 4 odstotke. Vse ostalo so dobile razvite zahodne države. Jasno je, da s takšnimi sredstvi ni težko ustvariti ekspanzijo, kar razviti svet zelo izkorišča. Zato zahtevajo države v razvoju, da se mora nova svetovna likvidnost uresničevati z emisijo posebnih pravic trasiranja in da se ustvarjene nacionalne likvidnosti postavi pod mednarodno kontrolo. Z novimi emisijami posebnih pravic trasiranja bi bil po predlogu neuvrščene in drugih držav v razvoju določen del namenjen financiranju razvoja. Tem zahtevam in predlogom vodilne razvite države, predvsem ZDA, Zvezna republika Nemčija in Japonska sistematično nasprotujejo.

Iz koncepta, ki so ga ponudile neuvrščene in druge države v razvoju, izhajajo rešitve, ki ustrezajo tudi razvitemu svetu, predvsem znatnemu številu majhnih industrijskih držav. Tudi te namreč moti tako postavljen prevladujoči položaj nacionalne valute v mednarodnih monetarnih odnosih, v tem primeru dolarja, zato na razne načine trpi-

jo ekonomske in politične posledice.

Toda neuvrščene države niso v Colombu imele namen ustvariti lasten monetarni sistem, ki ga bi potem vsiljevale ostalemu svetu. Neuvrščeno, kot svetovna politika upošteva interese celotne skupnosti, tako sveta v razvoju, kot tudi razvitih držav, upoštevajoč načelo medsebojne odvisnosti. To je na najboljši način formulirano tudi v govoru predsednika Tita v Colombu, ki je poudaril: »Neuvrščene države so postavile osnovo boja za reševanje mednarodnih ekonomskih problemov. Razkrile so globoko politično bistvo mednarodnih ekonomskih problemov in njihov odločilen vpliv na neodvisnost in enakopravnost narodov in držav za mednarodno sodelovanje, za mir in napredek. Edino te države so proučile celovit koncept za vzpostavitev novih ekonomskih odnosov v svetu«.

V bodočem delu bo treba upoštevati tudi tiste države, ki so sedaj zunaj veljavnega sistema monetarnih mednarodnih odnosov. To so mnoge socialistične države, ki postajajo vse močnejši dejavnik v svetovni trgovini. Novi sistem mednarodnih monetarnih odnosov mora biti univerzalen, če želimo, da bo stabilen, v njem morajo sodelovati vse države, ne glede na družbeno-ekonomsko ureditev. Kajti takšen sistem bo najbolje služil interesom svetovnega ekonomskega razvoja, s tem pa tudi interesom miru, varnosti in napredka v svetu.

Po članku M. Stojilkoviča zapisal Kopar Anton

Vzroki in posledice pomanjkanja strokovnih kadrov v Elmi

Kot vemo, delovanje TOZD v naši delovni organizaciji še ni zaživel v taki obliki in v tolikšni meri kot bi lahko, če bi v praksi izvajali določila Samoupravnega sporazuma o združitvi v DO, statuta DO in statutov TOZD in DSSS. Vzrokov pa to je več, med njimi pa je gotovo najpomembnejši v pomanjkanju strokovnih kadrov, ki je značilno tako za TOZD kakor tudi za DSSS.

Ker mi niso znane razmere v vseh delih naše delovne organizacije, poznam samo TOZD elektromaterial Lendava in delno DSSS, bom skušal opisati vzroke pomanjkanja kadrov na osnovi tega, kar mi je znano.

Ko sem pregledoval sistemizacijo delovnih mest, sem ugotovil, da je dejanska izobrazba mnogih strokovnih delavcev nižja od tiste, ki se po sistemizaciji zahteva in da nekatera delovna mesta, na katerih bi morali

delati predvsem kadri širokega profila, niso zasedena. Znano je tudi dejstvo, da imamo v naši delovni organizaciji zelo malo mlajših delavcev z višjo in visoko izobrazbo in ne vidim možnosti, da bi jih v kratkem imeli kaj več. Če hočem vsaj okvirno posneti sedanje stanje strokovnih kadrov v Elmi, moram omeniti še to, da imajo nekateri strokovnjaki premalo strokovnega znanja. Tu mislim predvsem na tiste, ki se jim strokovnost priznava na osnovi prakse. S to mislijo nočem zanikati pomena, ki ga ima praksa pri razvoju strokovnjakov, ampak hočem povedati, da je praksa v glavnem samo utrjevanje in materializacija teoretičnega znanja in da mora vsak strokovnjak, če hoče svojo strokovnost obdržati na določeni ravni, nenehno spremljati novosti v teoretičnih dognanjih svoje stroke in iti v korak z njenim razvojem. Zdi pa se mi,

da področje dodatnega usposabljanja nekateri naši strokovnjaki precej zanemarjajo in se nočejo sprijazniti z dejstvom, da znanost na vseh področjih zelo hitro napreduje in da imajo tisti, ki so končali šolo pred tremi ali štirimi leti kvalitetnejše in obsežnejše znanje kot pa tisti, ki so zapustili dijaške in študentske klopi pred desetimi leti.

Kot posledica takega kadrovskega stanja v DSSS in TOZD Elektromaterial Lendava, se v tej TOZD pojavlja zastajanje na področju inventivne dejavnosti, na področju poslovnega upravljanja in organizacije, na področju tehnologije in razvoja v smeri avtomatizacije proizvodnega procesa in le rahlo napredovanje dejanskega samoupravljanja.

Iz vsega, kar sem navedel, se da razbrati, da je strokovni kader izredno pomemben dejavnik v poslovanju in razvoju vsake

OZD, zato mu je treba posvetiti vsaj tolikšno pozornost kot jo posvečamo naložbam v poslovna sredstva, saj je učinek vsake investicije močno odvisen od kadrovskega dejavnika in ga zato mnogi povsem upravičeno štejejo za njen sestavni del.

Vodstvo ELME se do sedaj tega ni zavedalo in zato je bila kadrovska politika v preteklih letih močno zanemarjena. V preteklosti smo vprašanje kadrov v Lendavi reševali in nesistemske pa tudi sedaj ga rešujemo stihijsko. Drugače tudi ni mogoče, ko pa nihče v naši TOZD ne ve, koliko in kakšne kadre bomo rabili v bodočnosti, saj ne vemo niti osnovnih smernic razvoja v naslednjih letih; neznane so nam tudi organizacijske spremembe, ki bodo, zaradi prehoda sedanjih bolj formalnih TOZD v dejanske, morale nastati že v prihodnjem letu. Nekaj pa nam je jasno že zdaj, a to je, da na našem območju takih kadrov kot jih bomo, po mojem, predvidevanju, potrebovali, ni na razpolago in jih kmalu tudi ne bo. Ne smemo pozabiti tudi na dejstvo, da se mlad strokovni kader rajši zaposluje pri drugih OZD v naši občini, tako da do nas niti ne pride. Vzrok temu je, razen nizkih osebnih dohodkov, predvsem

(Nadaljevanje na 4. strani)

Vzroki in posledice pomanjkanja strokovnih kadrov v Elmi

premajhna stimulacija mladih strokovnjakov v primerjavi s starejšimi, saj naš Samoupravni sporazum o snovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov dovoljuje, da more biti na enakem delovnem mestu pri delavcu z visokošolsko izobrazbo, ki nima zahtevane prakse, izhodiščna postavka za izračun osebnega dohodka enaka oni, ki jo ima delavec s srednješolsko izobrazbo in z nekaj več prakse kot se zahteva. Tu se postavlja vprašanje ali je zmožen dati delavec s srednjo izobrazbo toliko kot tisti z visoko. Prepričan sem, da ni pa čeprav ima petkrat večjo prakso od zahtevane. Nepravilno nagrajevanje je po mojem mišljenju tudi glavni vzrok, da mladi strokovnjaki po nekaj mesecih dela v ELMI odhajajo drugam...

Kmalu bo minilo dve leti, odkar imamo v Lendavi odprta tri delovna mesta, za zasedbo katerih bi rabili diplomiranega ekonomista, pravnika in administrativnega tehnika. Kljub temu, da smo ta tri delovna mesta že dvakrat objavili za prosta, še vedno niso zasedena, zato bi nam lahko bilo že zdavnaj jasno, da brez vlaganj v šolanje ne bomo prišli do potrebnih kadrov, toda kolikor mi je znano, smo doslej razpisali le šolnino za študij na visoki ekonomsko komercialni šoli, a na to, da bi razpisali štipendije ali šolnine na srednji administrativni in višji pravni šoli, še nihče niti pomislil ni.

Pri temeljni izobraževalni skupnosti Lendava že dve leti obstoja sklad za kadrovske štipendije h kateremu pa ELMA še vedno ni pristopila, čeprav je jasno, da bi kot podpisnik samoupravnega sporazuma imela velike možnosti, da si zagotovi strokovni kader. Delavski svet TOZD Elektromaterial Lendava se je že lani obrnil na skupni delavski svet s prošnjo, naj le-ta pripravi vse potrebno za pristop k Samoupravnemu sporazumu o štipendiranju in šolanju učencev in študentov v gospodarstvu in občini Lendava — za kadrovske del. Kmalu bo minilo leto dni od tega, vendar ta zadeva še ni pri-

šla na dnevni red skupnega delavskega sveta. Zakaj? Najbrž zato, ker nekateri strokovni sodelavci v kadrovske upravne sektorju menijo, da bi bilo to za ELMO predrago, ker že prispeva pol odstotka od osebnih dohodkov v solidarnostni sklad, kot podpisnik omenjenega sporazupa bi morala še prav toliko prispevati v kadrovske sklad. Toda, če bi na ta način v bodočnosti lahko prišli do potrebnih kadrov, potem bi se nam sredstva, ki bi jih odvajali v ta namen, dobro obrestovala in njihova rentabilnost bi bila zagotovljena. Če napišem še to, da sedaj na nivoju delovne organizacije združujemo za izobraževanje dvakrat toliko sredstev kot bi jih morali po podpisu samoupravnega sporazuma združevati pri TIS in kljub temu nimamo niti dovolj strokovnjakov niti izgledov, da bi jih v kratkem imeli, potem je jasno, da se pri nas sredstva za izobraževanje ne trošijo najbolj racionalno.

Mnogi trdijo, da so osnovni vzrok majhnemu prilivu in velikemu odlivu strokovnega kadra nizki osebni dohodki. Prepričan sem, da to ni res. Nizki osebni dohodki so lahko eden od glavnih vzrokov, nikakor pa ne morejo biti osnovni, kajti osnova kadrovanja je nenehna skrb za kontinuirani priliv potrebnih kadrov. To pa je tudi najvažnejša komponenta razumne kadrovske politike, katere uspešnost je odvisna od racionalne in efikasne organizacije kadrovske službe, njenega sodelovanja z drugimi sektorji v DSSS in posameznimi TOZD, strokovne usposobljenosti in delovne zavesti delavcev, ki delajo na področju kadrovanja, materialnih sredstev namenjenih za izobraževanje in pravočasnega dolgoročnega planiranja kadrovskega potreb. Prav v teh stvareh pa smo v ELMI v preteklosti zastajali in tudi zdaj ne napredujemo. Če ne bomo začeli plansko in strokovno reševati kadrovskega vprašanja, bo pomanjkanje kvalitetnih strokovnih kadrov v naslednjih nekaj letih še večje kot je danes.

Stefan Spilak

čel »živeti« skupaj s sodelavci in opravljati zaupane mu naloge v naši delovni organizaciji.

Verjetno boste pritrdili ugotovitvi, da je prav zdaj ob jubileju pravi trenutek, da nekaj besed posvetimo razvoju dogodkov ter obudimo del spominov na tiste začetne, rekli bi pionirske dni in skromne začetke dela v računskem centru. Poudariti moramo, da ima tako računalnik kot izvajano delo v centru dokaj pomembno vlogo v naši delovni organizaciji na področju avtomatske obdelave podatkov, saj je današnji čas doba elektronične in avtomatike. To pa pomeni točno in hitro obdelavo podatkov za najrazličnejše potrebe naših služb.

No, če preidemo k stvari, o kateri bi naj tekla beseda, potem moramo poudariti, da se je od takratnih začetnih dni v centru in na področju računalniške obdelave že marsikaj spremenilo, posodobilo, napredovalo, nekatere stvari pa so se celo opustile. Iz računalnika, ki mu pravimo kar System, pa so sodelavci — organizatorji in programerji — tekem let izvabili skoraj vse skrivnosti in čudesa ter vsestransko uporabnost, hkrati pa so morali uporabiti tudi veliko svojega strokovnega znanja. Sicer pa, kako je potekalo delo in razvoj v računskem centru in na Systemu, nam bo skušala povedati sodelavka MARIJA KOTAR, programerka, ki je tudi jubilarica v centru, saj se je s programerskimi posli pričela ukvarjati že zdavnaj prej preden smo dobili System v center. Je tudi edina sodelavka, ki je ostala na tem delovnem mestu od prvotne ekipe iz pionirskih dni razvoja računalniških poslov pri nas. Marija se takole spominja:

Ob ustanovitvi takratne AOP službe (avtomatska obdelava podatkov) kasnejšega računskega centra, je pričela z delom ekipa v tej sestavi: Šef službe, organizator obdelav, štirje programerji, poznejši operater na Systemu IBM in dve pripravljalki podatkov (luknjačici). Ekipa sodelavcev, ki je z veliko mero potrpljenja, volje in tudi radovednosti pričela z delom, je v začetku pripravljala — luknjala ter testirala programe v centrih, ki so nam nudili usluge obdelav na svojih strojih.

Sodelavci v tujih računskih centrih, ki so delali z nami, so nas poučevali osnovnih prijemov,

nam nudili strokovno pomoč ter nam dajali nasvete pri uresničevanju naših idej in nalog. Tak način dela je seveda trajal le nekaj časa, saj smo v pripravo podatkov kmalu dobili neumerični luknjalni stroj, katerega smo se vsi razveselili. Ta stroj je bil za nas velikega pomena, kajti odslej nam ni bilo več potrebno nositi programe luknjat in popravljati drugim, marveč smo to delo lahko opravljali kar doma.

Razume se, da je največje zadovoljstvo nastopilo šele, ko smo v center dobili računalnik (System). Šele takrat se je začelo pravo delo za nas, kajti komplicirana naprava in preizkušnja z njo nam je dala vedeti, da je potrebna kar dobršna mera znanja in iznajdljivosti za upravljanje s Systemom. Zato nam je v začetku pomagal in usmerjal naše izvajanje na Systemu tov. DERGANEC — system inženir iz INTERTRADE iz Ljubljane.

Odslej smo delali vse, kar je bilo potrebno, tudi popoldan in ponoči. Programerji smo bili močno angažirani, poleg programiranja smo opravljali še posle na luknjalnem stroju in sortirnem stroju, nemalokrat pa smo opravljali tudi naloge operaterja na Systemu. Pomagali pa smo tudi pri organiziranju in pripravi raznih obdelav, skratka — med nami je vladalo močno delovno vzdušje, tesno sodelovanje in tovarištvo...

Po nekaj mesecih truda in naporega dela smo ugotovili, da smo dosegli določen uspeh in potrebno znanje, pripravili smo vse potrebno ter se spoprijeli s prvo resno obdelavo — materialnim poslovanjem v naši delovni organizaciji. Na tej obdelavi smo delali vsi — celotna ekipa, saj je bilo delo zelo zahtevno in obširno. Tej obdelavi je sledila druga naloga, ki ni nič zaostajala po težavnosti stopnji od prve, rekli bi celo, da je bila težja. To nalogo ali obdelavo smo imenovali: Fakturiranje in saldokonti in tako se še danes imenuje, vendar ima ta obdelava v današnjem času znatno bolj pomembno vlogo in tudi dosti bolj izpolnjena je kot takrat na samem začetku. Obravnava pa celotno področje kupcev in dobaviteljev, plačila enih in drugih in še celo vrsto dokaj zapletenih zadev s tega področja, vendar o tem širokem kompleksu ne bi ob tej priložnosti govorili, morda kdaj drugič.

No, poleg oziroma sporedno z prej omenjenima obdelavama materialnega poslovanja ter fakturiranja in saldokontov, je tekla obdelava ali bolje rečeno priprava na BOMP sistem obdelavo, ki zajema široko in dokaj zahtevno področje obdelave sestavnih, sestavnih delov izdelkov, področje izračuna kvartalnih, polletnih in letnih planov proizvodnje itd. Pripravili pa smo tudi obdelavo poslovanja z orodjem, ki ga uporabljajo naši oddelki (orodjarna in proizvodnja).

Sledila bo obdelava podatkov statistične kontrole kakovosti, razne anketne obdelave za področje prodajne propagandne in raziskave tržišča ter še cela vrsta raznih obdelav klasičnega pomena izpred petih let, pri čemer se ne bi spuščali v podrobnosti. Če bi želeli samo našteje obdelave podrobneje razčleniti in bralcem razložiti natančnejši potek obdelav, bi porabili cele strani STIK, da bi si posamezni bra-

Majhen jubilej v računskem centru

V našem glasilu STIK sicer beremo in pišemo o marsičem, vendar smemo trdit, da smo doslej zelo malo pisali o računskem centru, o ljudeh, ki tam opravljajo dokaj zahtevno in zanimivo delo. Še manj pa smo pisali o zapleteni elektronski napravi, ki ji pravimo računalnik ter o poslih, ki jih le-ta opravlja.

Iz uvodnih besed ste lahko razbrali, da bo torej tokrat tekla

beseda predvsem o dogodkih okrog računalnika in pa o dveh majhnih, a vendar zanimivih jubilejih. Najprej moramo bralcem zaupati sicer že nekoliko zapozneli podatke in sicer, da je v mesecu juliju letos naš računalnik, ki ima uradni naziv — SYSTEM IBM 360/20, praznoval svoj skromni jubilej. Preteklo je namreč pet let od takrat, ko je bil v juliju 1971 montiran v računskem centru ter tako pri-

lec lahko predstavljal vso zadevo od ideje neke naloge pa do uresničitve preko programa in sistemske obdelave nekkih podatkov. To bomo morda storili ob kakih drugi priložnosti.

Povrnimo se še nekoliko na novejšo vrsto obdelav. Še prej pa moramo zapisati, da se je med snovanjem in izvajanjem naštetih obdelav zadeva tako daleč uredila, da se je ločila organizacija obdelav od programiranja obdelav na posamezna področja. Tak način dela je še danes v veljavi, da namreč organizatorji pripravijo in organizirajo posamezne obdelave, predajo naloge z navodili posameznemu programerju, to pa to zadevo sprogramira in preko programa in Systema preizkuša (testira), da ugotovi, če obdelava odgovarja zahtevam organizatorja oziroma uporabnika podatkov. To so stvari, ki so le na grobo in zelo površno povedane samo za ilustracijo, v resnici pa je lahko neka obdelava tako težavna, da bi jo morali zelo na dolgo tolmačiti.

Prej smo že omenili, da bomo zapisali še nekaj besed o novejših obdelavah. Novejša obdelava je izračun razlik v cenah nabav-

ljenega materiala, pregled in ugotovitev diagnoz bolniških izostankov, obdelava matičnih podatkov delavcev itd. Najobširnejša in tudi zelo zahtevna pa je obdelava osebnih dohodkov, ki je v celoti pripravljena in izvedena v računskem centru. Priprava in prva uspešna izvedba te zahtevne naloge — obdelave je trajala več kot eno leto, obsega pa nad devetdeset programov za celotno področje obdelave osebnih dohodkov.

Ob koncu tega bežnega zapisa (zakaj bežnega, to ugotovite sami) naj povemo le še to, da današnja ekipa sodelavcev v računskem centru sestoji iz 15 članov Programsko razvojnega sektorja, kot se sedaj imenuje. Da jih naštejemo: Administratorka-planerka obdelav, štiri pripravljalke (luknjačice) podatkov, operater-obdelovalec podatkov na Systemu, trije organizatorji obdelav, glavni programer, trije programerji, referent razvoja in direktor sektorja. In še karakteristika računskega centra: Neprijemni in vlažni prostori, naporno in živčno delo, delovno vzdušje pa kakor kdaj...

Erhatič Nace

opremljene z elektroinstalacijskim materialom neprimerno skromnejše, kot ostale gradnje.

Gospodinjski aparati so bili postavljeni nekako v drugi plan, ker so bili na tržišču smatrani kot za življenje ne najbolj nujni izdelki. Podobna situacija je nastala tudi pri prodaji bele tehnike in pohištva.

Zaradi manjšega povpraševanja po teh izdelkih so proizvajalci zmanjšali proizvodnjo. Z ozirom na zmanjšano proizvodnjo teh izdelkov, izpraznjena skladišča in prepovedjo uvoza, se v zadnjem času povpraševanje spet povečuje. Povpraševanje pa je sedaj presešlo vsa pričakovanja in proizvajalci iz že prej navedenih razlogov niso v

stanju zadovoljiti tako velikim potrebam trgovine. Podobno je tudi z našimi izdelki in res je škoda, da nekaterih izdelkov, kot so likalnik s teflonom in električna rešetka nimamo v zadostnih količinah za plasma.

Predvidevamo, da se bo prodaja v naslednjih mesecih povečala na 85.000 NNU mesečno, tako, da bi prvotni letni plan, kljub težavam tekom leta realizirali približno 90%, kar je končno kar lep uspeh.

Vsa ta gibanja v prodaji kažejo potrebo po ojačanju celotne marketing dejavnosti v »Elmi«, ki bo v stanju, da rešuje vse pričakovane in nepričakovane težave v prodaji.

Bergant Marjan

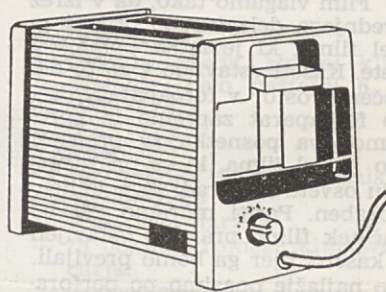
Avtomatski krušni opekač TO-12 Elma-Rowenta

»Bodočnost, zdravo in dolgo življenje pripada tistim, ki zgodaj vstajajo!« V redu. Vse je prav in lepo, ampak zgodnje vstajanje je včasih težka stvar! Obilen in okusen zajtrk nam jo lahko olajša. Če rečemo okusen zajtrk, pri tem spontano pomislimo na dišečo kavo, kozarec sadnega soka ali jabolko, okusna jajca, ob vsem tem pa še vroč opečen kruh — TOAST.

V sodobni prehrani prepečenec ni več namenjen samo za dijetno hrano, temveč je marsikje sestavni del zajtrka. Najboljši je seveda sveže opečen prepečenec ali toast, ki ga sproti pripravljamo na opekaču. Opečen kruh je veliko bolj prebavljiv kot svež, poleg tega pa lahko zanj uporabimo star kruh, ki tako postane zelo okusen.

Uporaba

Zaželeno stopnjo opečenja kruhkov nastavite z gumbom v stopnjah od 1 do 6. Pri tem upoštevajte, da nekaj dni star kruh porjavi hitreje kot svež. Črn kruh lahko pripravite enako dobro kot belega. Pri toast kruhu je potrebno nastaviti gumb na nekoliko nižjo stopnjo, kot pri običajnem kruhu. Primerno tanke rezine vstavite v režo in pritisnite tipko navzdol. Krušni opekač samodejno izklopi električni tok in dvigne opečne rezine kruha. Kadar že-

lite predčasno prekiniti opečnjenje, tipko narahlo dvignite, da se krušni opekač izklopi in krušne rezine dvignejo.

V primeru, da se rezine zataknejo, morate najprej izvleči vtič iz vtičnice. Zataknjeno rezino previdno odstranite. Pazite, da pri tem ne poškodujete grelnega elementa.

Čiščenje in vzdrževanje

Krušne drobtine, ki se naberejo na dnu opekača je treba kdaj pa kdaj odstraniti. Pri tem morate najprej izvleči vtič iz vtičnice in nato odviti pritrdilni vijak (slika 5). Pokrov dvignete in opekač očistite s čopičem ali s suho krpo.

Pozor! Po končanem čiščenju morate pokrov učvrstiti z pritrdilnim vijakom. Kromane površine očistite le z mehko krpo.

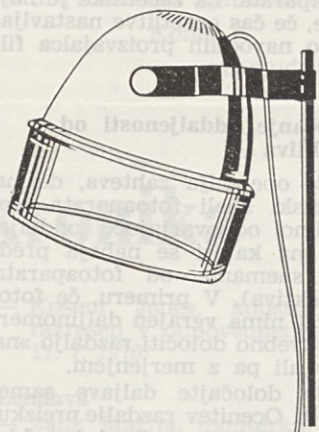
Gibanje prodaje

Kakor nam je znano, vplivajo na prodajo razni faktorji interne in eksterne narave. Prav v letošnjem letu so ti faktorji odločilno vplivali na našo prodajo, čilno tudi na celoten prodajni promet na našem tržišču.

Zakon o novem načinu plačevanja, ki je začel veljati s 1. aprilom 1976, je močno krojil tudi prodajo naših izdelkov.

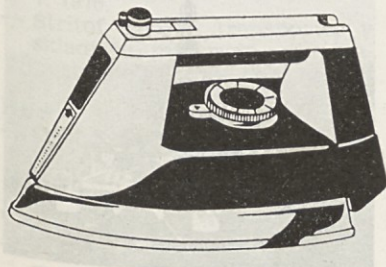
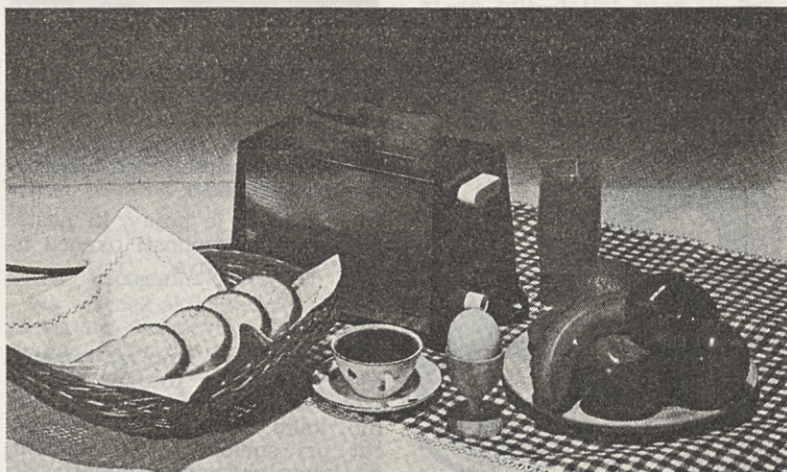
V januarju, februarju in prvi polovici marca je bila prodaja naših izdelkov zelo močna. V drugi polovici marca pa se je prodaja občutno zmanjšala. Trgovska podjetja si niso ustvarjala novih zalog, temveč so poslovala z minimalnimi zalogami blaga, kar je prav gotovo logična posledica pričakovanja novega zakona o plačevanju. V aprilu se je prodajni promet zmanjšal za trikrat.

V juniju je stanje še vedno precej podobno. Temu pa je bil vzrok obvezno poravnanje starih dolgov in obveznost iz leta 1975 in prvega tromesečja letos, ki jih narekuje novi zakon o poravnavanju obveznosti in načinu plačevanja. V juliju so se pokazali prvi znaki povečanja prodajnega prometa. Tekom celega leta so se skladišča trgovin izpraznila in s tem so se sprostila finančna sredstva, ki so spet oživila povpraševanje po novih zalogah blaga. Denarni obtok se

je zelo povečal, plačilna disciplina med poslovnimi partnerji se je uredila in s tem so bili ustvarjeni ugodni pogoji za tekoče poslovanje na relaciji proizvodnja-trgovina. Pa si oglejmo še gibanje prodaje po grupah naših izdelkov. Kljub vsem težavam in oviram, ki so nas pestile tokom prvega polletja, pa imamo prekomerna naročila na področju transformatorjev. Teh naročil na žalost nismo bili v stanju realizirati v proizvodnji, tako da so morali v TOZD transformatorji podaljševati dobavne roke, kar pa negativno vpliva na kupce, oziroma naročnike. Zavedati se moramo, da se bo kupec vedno vrnil tja, kjer je bil zadovoljen z izdelkom oziroma uslugo. Zato je potrebno čimprej rešiti probleme, ki ovirajo tekoče poslovanje v TOZD Transformatorji.

Vzrok manjše prodaje elektroinstalacijskega materiala tiči predvsem v zmanjšanju gradnje v turističnem poslovnem in privatnem sektorju. Povečana pa je bila gradnja solidarnostnih zgradb (šole, otroški vrtci, solidarnostna stanovanja), ki pa so

Ob ustanovitvi foto krožka

(nadaljevanje)

V prejšnjih dveh člankih smo spoznali fotoaparate, ter negativne in sedaj smo pripravljene za snemanje. Vendar se moramo pred tem seznaniti še s tehniko snemanja.

Vlaganje filmov

Za prvo snemanje bomo uporabili film srednje občutljivosti 17/10° DIN. Ker foto amaterji največkrat uporabljajo fotoaparate malega formata, bom pojasnil le delo s standardnim kino filmom. Omenjeni film lahko kupimo v kasetah in jih lahko vlagamo v fotoaparate pri dnevnih svetlobi ali na metre, ki jih moramo najprej naviti v kaseto (pri popolni temi), nato pa vložiti v fotoaparate. Čeprav se ti filmi lahko vlagajo pri dnevnih svetlobi, je bolje če jih vlagamo v senci kot pri sončni svetlobi.

Film vlagamo tako, da v izrez srednjega dela kasete pritrdimo del filma, ki je izven polne kasete. Kaseti vstavimo v za to določen prostor v fotoaparatu. Nato fotoaparate zapremo in sprožimo dva posnetka »v prazno«. To je del filma, ki se pri vlaganju osvetli in zaradi tega je neuporaben. Paziti moramo, da bo začetek filma pravilno vstavljen v kaseto, kjer ga bomo previjali. To najlažje opazimo po perforaciji na filmu, katera mora pravilno ležati na majhnem zobniku, preko katerega navijamo film.

Pri vlaganju filma, ki se kupi »na metre«, se mora najprej odrezati film dolžine ca. 160 cm. Nato vstavimo film v prazno kaseto (v popolni temi), jo odro zapremo in nato pristopimo vlaganju filma v fotoaparate, po zgoraj omenjenem postopku.

Izvek filmov

Po končanem snemanju previjemo film nazaj v kaseto iz katere smo ga pri snemanju odvili. To dosežemo s pritiskom ali zamenjavo položaja zavore ali dviganjem gumba za navijanje (odvisno od tipa aparata) in obračanjem drugega gumba, ki je namenjen za vračanje filma v kaseto. Po tem lahko odpremo fotoaparate in izvlečemo kaseto. In ne pozabite: Kadar izvlečemo posneti film ga označimo na kaseti, da je posnet. To je potrebno zaradi možne zamenjave s neposnetimi filmi.

Drža fotoaparata

Pravilna drža fotoaparata pri snemanju je pomemben faktor pri uporabi le tega. Vzrok slabih posnetkov pri začetnikih je v 75% primerov premaknjen fotoaparate pri snemanju, zato velja pravilo: Fotoaparate pri snemanju držimo popolnoma mirno — nepomično. To dosežemo, če ga držimo v rokah trdno, ter ga naslonimo na: čelo, obraz, brado, dlan roke ipd., glede na vrsto in tip fotoaparata.

Kot že rečeno, mora biti fotoaparate v trenutku snemanja absolutno pri miru, ker je to trenutek osvetlitve posnetka (filma). Zatorej preden pritisnete na sprožilec, se umirite, prenehajte dihati in šele takrat pritisnete na sprožilec.

Še nekateri nasveti za držo fotoaparata:

Ne držite fotoaparate tako, da vam kateri koli del roke, npr. prst zakrije delno iskalo ali celo objektiv. Fotoaparate držite vedno popolnoma vodoravno ali navpično (odvisno od motiva snemanja), nikakor pa ne pošev-

no na levo ali desno. Dovolj približajte oko okencu iskala fotoaparata, da boste videli cel format posnetka. In na koncu, pri snemanju predmetov od blizu pazite na paralakso.

Paralaksa je pojav, ki nastane zaradi odaljenosti okenca iskala in objektiva.

Snemanje

Pravilni smo za snemanje. Film je v fotoaparatu, je navit za naslednji posnetek. Vemo, kako bomo držali fotoaparate pri snemanju. To pomeni, da lahko začnemo snemati:

Samo snemanje se sestoji iz nekaj tehniških »operacij«:

Določanje časa osvetlitve (ekspozicija)

Čas osvetlitve filma je odvisen od predmeta, ki ga snemamo, ali je v gibanju in v kakšnem gibanju, nato od vremena, v katerem snemamo, oziroma od osvetlitve predmeta in na koncu od časa osvetlitve, ki ga ima naš fotoaparate.

Če je lepo in sončno vreme, bomo uporabili čas 1/125 sek. ali 1/250 sek. V primeru oblačnega vremena uporabimo 1/30 sek. ali 1/60 sek. Čas 1/30 sek. je primeren, če je predmet nepokreten (oseba stoji mirno itd.), 1/60 sek., če je predmet v počasnem gibanju proti fotoaparatu, ali v gibanju v daljavi. Za predmet, ki je pravokoten na os našega snemanja in se hitreje giblje, bomo uporabili čas 1/125 sek. ali krajši čas, kar zavisi od hitrosti gibanja.

Če je predmet v daljavi, bomo uporabili krajši čas, če pa je bližje pa daljši čas osvetlitve.

To so elementi, ki jih moramo vedeti in postaviti na skalah fotoaparata. Za začetnike je najbolje, če čas osvetlitve nastavlja po navodilih proizvajalca filmov.

Določanje oddaljenosti od objektiva

Ta operacija zahteva, da na daljinski skali fotoaparata postavimo odgovarjajočo oddaljenost na kateri se nahaja predmet snemanja od fotoaparata (objektiva). V primeru, če fotoaparate nima vgrajen daljinomer, je potrebno določiti razdaljo »na oko« ali pa z merjenjem.

Ne določajte daljave samovoljno. Ocenitev razdalje preizkusite z merjenjem. Srednje oddaljenosti izmerite s koraki, manjše pa z metri. Pri kratkih razdaljah je zelo pomembno, da je daljava na skali objektiva točno nastavljena, ker s tem dobimo ostrino posnetka. Napake določanja razdalj bodo manjše, pri večjih razdaljah, ker navadno takrat snemamo z zaprtjo diafragmo, ki nam daje veliko ostrino posnetka v globini. Tako npr. če snemamo kolono ljudi, ki je razporejena v globini proti fotoaparatu, ostrino nastavimo na ljudi, ki so v prvi tretjini oddaljenosti do objektiva.

Razumljivo je, da bodo vsa določanja in merjenja razdalj odpadla, če imamo refleksi fotoaparate ali če ima naš fotoaparate vgrajen daljinomer. Takrat bomo enostavno nastavili ostrino v iskalo fotoaparata v katerem se nahaja tudi slika dobljena z daljinomerom. Tako bo tudi na skali našega fotoaparata avtomatsko postavljena pravilna razdalja do predmeta, ki ga snemamo.

Določanje odprtine diafragme (blende)

Koliko bomo odprli diafragmo (blendo), je odvisno od ko-

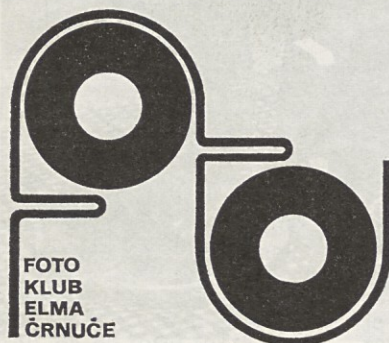
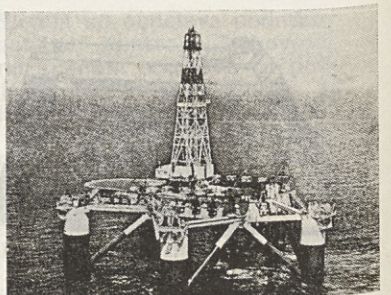
ličine svetlobe, ki prihaja od predmeta v naš fotoaparate in razdalje na kateri se nahaja predmet (ki ga snemamo), od objektiva da bi imel posnetek potrebno ostrino.

Tako npr. za oblačno vreme bomo uporabili 1:3,5 do 1:5,6. Omenjene odprtine diafragme bomo uporabili tudi popoldne, kadar je osvetlitev nekoliko slabša. Za normalni dan (pretežno sončni dan) bomo uporabili 1:8 in 1:11, za zelo sončen dan pa 1:16, pri snemanju svetlih predmetov na morju, v planinah, na snegu bomo uporabili 1:22 in 1:32.

Zapomnimo si, da v primeru, če bolj zapiramo blendo zmanjšujemo količino svetlobe, ki prihaja od predmeta snemanja v naš fotoaparate, istočasno pa povečamo globinsko ostrino. Pomni: Manj odprta diafragma pomeni večjo številko na skali diafragme fotoaparata in obratno, več odprta diafragma manjša število na skali.

Ker smo določili vse elemente za snemanje v predhodne tri tehniške »operacije«: Čas osvetlitve, daljavo in diafragmo, bomo vzeli v roke fotoaparate, ter pogledali skozi skalo, da bi »ujeli« predmet, ki ga želimo posneti (pri tem ne pozabimo na paralakso) ter pritisnemo na sprožilec.

Z ustanovnega sestanka Foto-krožka

Pritisk na sprožilec

V iskalu smo »ujeli« predmet, se umirimo, nato na rahlo brez sunka pritisnemo sprožilec. Tako smo posneli prvi posnetek. Pri pritisku na sprožilec ne smemo pritiskati s celo roko ampak le z enim prstom. Kadar smo posneli en posnetek, takoj previjemo film za naslednji posnetek. Če se bomo na to navadili, ne bomo v dvomih pri naslednjem posnetku, če smo previli film ali ne, to posebno v primeru če fonetoparat nima varovalko proti dvojnemu posnetku.

Zgoraj navedeno je vsa tehnika snemanja. Res je, da s tem ni vse povedano, tudi to ni dovolj, da bi postali dober fotograf. To so bili le kratki nasveti za snemanje.

Koristno bi bilo, če bi vse omenjene osnovne »operacije« fo-

tografiranja vadili s praznim fotoaparatom. Tako se ne bi zgodilo, da bi pri snemanju delali napake. Brez vaj ne boste dobili dober posnetek, po drugi strani ni priporočljivo, da bi pri svojih tovariših izgubili fotografski ugled s stalnim gledanjem v literaturo.

In na koncu ponovimo postopek pri fotografiranju:

1. Določimo čas osvetlitve
2. Določimo oddaljenost od objekta
3. Nastavimo odprtino diafragme (blende)
4. »Ujamemo« predmet v iskalu
5. Pritisnemo sprožilec.

Konec

Zamuda Jože

Kadrovska kronika

SEZNAM DELAVCEV, KI SO ODSLI IZ PODJETJA V JULIJU 1976

Galvanika

- Vidojevič Živojin, delavec-galvanizer, sam zapustil delo 2. 7. 1976.
- Valjavec Franc, strojni ključavničar — izmenovodja, s 15. 7. 1976 upokojen.

Štance

- Dizdarevič Meho, transporter, odšel na prestajanje kazni 20. 7. 1976.
- Šabič Selima, delavka, sporazumno razrešena 30. 7. 1976.

Montaža

- Dornik Margita, monterka, sporazumno razrešena 15. 7. 1976.
- Ilič Nevenka, monterka, sama zapustila delo 12. 7. 1976.

GPP

- Brezovar Janko, planer, razrešen v odpovednem roku 31. 7. 1976.
- Štritof Andrej, transporter v skladišču materiala, sam zapustil delo 12. 7. 1976.

KUS

- Osojnik Mihaela, administrator, razrešena v odpovednem roku 7. 7. 1976.

TPP

- Jeršin Milan, tehnolog, sporazumno razrešen 15. 7. 1976.

- Kosem Janez, konstruktor, razrešen v odpovednem roku 17. 7. 1976.

Lendava

- Zalik Marija, monterka, sporazumno razrešena 14. 7. 1976.
- Žižek Ivan, pripravljalec delovnih mest, s 15. 7. 1976 upokojen.
- Prosič Kati, delavka, sama zapustila delo 16. 7. 1976.

Dijaki na praksi v mesecu juliju 1976

- Strojnan Janez v laboratoriju kontrole.
- Pirnat Ciril v oddelku ključavničarjev.
- Perovič Branko v laboratoriju galvanike
- Zrimšek Bogo v projektivni skupini — TPP.

SEZNAM DELAVCEV, KI SO ODSLI IZ PODJETJA V AVGUSTU 1976

Štance

- Repše Peter, strojni ključavničar, na delovnem mestu urejevalec avtomatov štanc, sporazumno razrešen 7. 8. 1976.
- Jalovec Jože, razporejen na delovnem mestu transporterja, razrešen v odpovednem roku 16. 8. 1976.

Oddelek ključavničarjev

- Tesič Tešo, ključavničar, sporazumno razrešen 31. 8. 1976.

Orodjarna

- Merše Andrej, strojni ključavničar, sporazumno razrešen 19. 8. 1976.
- Nemeč Marjan, vajenec orodjar, končal vajeniško dobo in odšel 31. 7. 1976.

Čatež

- Klemenčič Alojzija, delavka vrtalka, sporazumno razrešena 2. 8. 1976.
- Železnik Rudolf, delavec v nekovinah, sporazumno razrešen 31. 8. 1976.

Kadrovsko upravna služba

- Premk Boris, razporejen na delovnem mestu tajnik samoupravnih organov, razrešen v odpovednem roku 22. 8. 1976.

Montaža

- Bufolin Ana, monterka, sporazumno razrešena 31. 8. 1976.

Lendava

- Šemen Jožef, orodjar, sporazumno razrešen 31. 8. 1976.
- Vugrinec Marija, delavka, sporazumno razrešena 31. 8. 1976.

Računovodstvo

- Matičič Marija, knjigovodja, razrešena v odpovednem roku 31. 8. 1976.

Glavni direktor

- Vavpotič Rudi, razrešen v odpovednem roku 31. 8. 1976.

TPP — prototipna delavnica

- Štebe Janez, orodjar, sporazumno razrešen 31. 8. 1976.

TPP

- Markelj Avgust, varnostni inženir, razrešen v odpovednem roku 31. 8. 1976.

Prodajna služba

- Tič-Trebušak Branko, na delovnem mestu prodajno tehničnega zastopnika za Rowento, razrešen v odpovednem roku 31. 8. 1976.

NOVO SPREJETI DELAVCI V JULIJU 1976

Glavni direktor podjetja

- Fele Stanislav, inženir organizacije dela, nastopil 1. 7. 1976.

Kadrovsko upravna služba

- Kesmič Zdravko, strojni tehnik, razporejen na delovno mesto pripravnika v projekтивно skupino, delo nastopil 27. 7. 1976.

Obdelava podatkov

- Zarnik Milena, razporejena na delovno mesto pripravjalca podatkov, delo nastopila 20. 7. 1976.

NOVO SPREJETI DELAVCI V AVGUSTU 1976

Galvanika

- Vodišek Jože, na delovno mesto PR galvanizerja, delo nastopil 2. 8. 1976.

Lendava

- Vida Štefan, na delovno mesto v nekovinah, delo nastopil 10. 8. 1976.

Orodjarna B

- Stare Franci, orodjar, delo nastopil 19. 8. 1976.

Orodjarna

- Dornik Ludvik, strojni ključavničar, delo nastopil 6. 8. 1976.

Vajenci

- za poklic elektromehanika: Flajs Marko, Prelovšek Marjan
- za poklic strojnega ključavničarja: Godec Janez, Kralj Branko, Vode Matej
- za poklic orodjarja: Dornik Milan, Zarnik Franci

Velkavrh Julka

Kaj je »Vihar možganov«?

»Vihar možganov« je prevod znane angleške besede »brainstorming«, ki je ime za zelo učinkovito metodo zbiranja zamisli. Princip je čisto enostaven: zamisli nastajajo v skupini ljudi, ki s pomočjo razgovora drug drugemu vzbujajo proste asociacije. Vsak v skupini pove, kar mu v zvezi z domenjemo temo pade v glavo, tudi če se stvar najprej sliši precej nenavadno in včasih lahko prav to pripelje do zamisli, ki vodi k rešitvi naloge. Vse ideje zapišemo in šele kasneje ocenimo in razvrstimo. Mišljenja vsakega posameznika je podrejeno določeni shemi; prav tej zapreki pa se vsaj delno ognemo z metodo »vihar možganov«.

Na sestnek skličemo sodelavce, za katere domnevamo, da lahko pomagajo pri rešitvi danega problema. Velikokrat so to ljudje iz zelo različnih strok. Prav njihovi medsebojni stiki in vplivi lahko privedejo do pravilne rešitve. To metodo v ZDA in drugih državah uporabljajo že več let.

Vprašanje je, ali so tako poročene zamisli enako dobre kot zamisli, ki zrastejo med aktivnim delom posameznega strokovnjaka. Nekoč si je ameriško podjetje »Carborundum« zastavilo naslednji problem: kako uspešno uporabiti tovarniške kapacitete, ki so bile dotlej premo izkoriščene? Nalogo je reševalo deset inženirjev, vsak zase. Drugih deset pa je delalo skupaj po metodi »vihar možganov«. Znanstvena ocena rezultatov obeh skupin je pokazala, da so bile ideje druge skupine znatno boljše.

Iz navedenega lahko zaključimo: čim več je zamisli, tem večja je verjetnost, da bo ena med njimi najboljša. Z drugimi besedami: tudi tukaj kvaliteta izhaja iz kvantitete.

Posvetovanje običajno traja manj kot eno uro, večkrat samo 15 minut. Koncentracija pa je zelo intenzivna. Najboljše rezultate doseže 8—12 oseb, ki imajo

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje s 7. strani)

podobne interese, toda izobrazba različnih smeri in različne izkušnje. Namen te metode je, da v teku posvetovanja dobimo najmanj 50 zamisli.

V ZDA, ki je s to metodo dosegla pomembne uspehe, menijo, da je 6—10% tako pridobljenih idej vrednih, da se jih sprejme.

Formulirali so štiri pravila, ki poudarjajo, da je pri razgovorih nujna popolna svoboda. Udeleženci morajo imeti občutek, da gre za igro, kjer ni nobenih ukazov ali prepovedi: moraš, naredi, ne boš naredil, ne smeš.

Prvo pravilo: Ne posmehuj in ne kritiziraj idej drugih udeležencev.

Drugo pravilo: Dajte vso prostost svoji fantaziji. Čim bolj pogumna in nenavadna je ideja, tem boljše. Ideje je lažje usmerjati, kot si jih izmišljati. Udeleženci posveta lahko ideje drugih uporabijo kot odskočno desko za svoje ideje.

Tretje pravilo: Potrudite se, da vam pade na pamet čim več zamisli. Navidez oddaljene asociativne zveze in »norek« teme nudijo ugoden teren za plodne misli. Aktivni udeleženci vzpodbujajo tiste, ki so navajeni dolgo razmišljati.

Četrto poglavje: Kombinirajte in izboljšujte. Zamisli so kot gradbeni elementi. Drugi udeleženci jih lahko obdelajo in jih

povežejo v novo, boljše zamisel.

Obstaja še drug način, da pri udeležencih sestanka vzpodbudimo veliko svobodnih asociacij. Če je npr. treba obdelati problem, kako bolje urediti kontrolno blaga v skladišču, bomo razgovor začeli s splošno diskusijo o skladiščenju. Vodja sestanka pa bo polagoma usmerjal razgovor o razmišljanju o specifičnem problemu. Ko dobi vtis, da je trenutek najugodnejši, zastavi konkretno nalogo. In kako ve, kdaj nastopi ta trenutek? Eno-stavno takrat, ko bodo vsi nenkrat hoteli govoriti in pisati na tablo za zapisovanje zamisli.

Važno je tudi tole: Potrudite se, da bodo na tabli zapisane prav vse zamisli. Navidez nepomembne stvari lahko pozabimo, če jih slišimo nepovezano, drugo za drugo.

Udeleženci skupine naj bodo približno na enaki strokovni ravni.

Kdaj je pametno uporabiti to metodo? Odgovor je vedno, kadar imamo priložnost. Za to metodo ne potrebujemo načrtov in formalnosti.

Metoda »vihar možganov« seveda ni nikakršna Aladinova svetilka, ki bi jo le prižgali in že bi imeli kopico sijajnih idej. To je le svobodno razmišljanje sodelavcev, ki z medsebojnih vzpodbujanjem ustvarjalne domisljije iščejo najboljše zamisel.

Prevedel Mizerit

Šport

NOGOMET

JESENSKI DEL TRIM LIGE V MALEM NOGOMETU

V IX. kolu TRIM lige je elmovska šestorica odlično startala. Srečanje z ekipo »GP OBNOVA«, se je končalo z visoko zmago 7:0. Naj vas spomnim, da smo v spomladanskem delu zasedli 4. mesto od 16 ekip.

V ekipi Elme je prvič nastopil Lipoglavšek Vid, ki je iz gneče pred nasprotnikovimi vrati v 12. minuti zatresel mrežo. Bravo naši, sva vzkliknila z Žarkom, kajti drugih Elminih navijačev ni bilo videti, raje počivajo po »napornem« delu. Pardon, srečanje je nemo opazovala tudi mala Matejka, ki sem jo držal v naročju, medtem ko je njen očka Bojan Lakner požrtvovalno zaustavljaval na igrišču nasprotnikove napadalec.

Opazovalci smo dobili vtis, kot da so igralci zadovoljni z rezultatom. Po dvajsetih minutah igranja, sta ekipi zamenjali strani igrišča in nadaljevali.

Začetek drugega dela je bil hiter in oster. Kazalo je, da bodo naši skušali doseči še kakšen zadetek.

Po uspelem protinapadu je v 25. minuti silovito streljal Janez Bernik. Žoga je zadelo desno prečko, se odbila v levo in končala v mreži. To je bil mojstrski zadetek, eden tistih, ki jih pri Olimpiji že dlje časa pogrešajo. Nato je steklo kot v filmu. Tri minute kasneje je odlični Drago Hojsak z lepim strelom od daleč zvišal rezultat na 3:0. Samo dve minuti je bilo po-

trebno, da so naši ponovno ogrozili nasprotnikova vrata. To je storil nasprotnikov branilec št. 6, ki je odbil žogo v lastno mrežo in rezultat je bil 4:0.

Naš golman Vlado ni imel resnega dela. Imel sem vtis, da ga celo zebe, ker je žoga le malo-kdaj resneje ogrozila njegov gol. Na 5:0 je povišal v 32. minuti Borut Predanič, ki je samo dve minuti pozneje lepo podal žogo Bojanu Laknerju, ki je povišal na 6:0. Končni rezultat je s pravo bombo postavil Borut dve minuti pred koncem srečanja.

Na listo strelcev so se vpisali vsi igralci, ki so nas zastopali na tej tekmi.

Poškodb ni bilo, malo v nevarnosti je bil le Vlado, ki je nekajkrat tekkel po zgrešeno žogo med bližnje grmovje in bil tarča tamkajšnjih psov.

V naslednjih kolih se bomo srečali še z naslednjimi ekipami:

V X. kolu 13. 9. 1976, ob 17. uri — ELMA : EMBA.

V XI. kolu 20. 9. 1976, ob 16.15 ELMA : ROG-UNIS.

V XII. kolu 27. 9. 1976, ob 15.30 ELMA : AVTOCOMMERCE-servis.

V XIII. kolu 4. 10. 1976, ob 16.15 ELMA : GRAL-AVTOOBNOVA.

V XIV. kolu 11. 10. 1976, ob 16.15 ELMA : UCNE DELAVNICE.

V XV. kolu 18. 10. 1976, ob 15.30 ELMA : SGP GROSUPLJE.

Vsa srečanja se igrajo na igrišču v Tomačevem, ob ponedeljkih po gornjem razporedu.

Weithauser Brane

VODORAVNO:

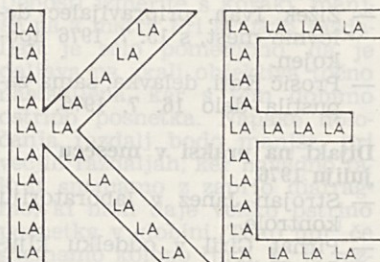
- Ruski pisatelj — Roman »Prvi krog« — 1971 Nobelova nagrada.
- Glavno mesto Mongolije.
- Osmo znamenje živalskega kroga.
- Nepristen izdelek.
- Ena izmed držav, katere so v sklopu BENELUX (originalna pisava).
- Vodotesni material — izdelek Elme.
- Prebivalec Avstralije.
- Pilot.
- Država v Južni Ameriki.
- Ameriški dirigent, skladatelj in glasbeni esejist — Leonard.
- Zbiralnik.
- Steklenik za rastline.
- Srbsko moško ime.
- Atlasi.
- Mesto v Čilu, ob Tihem oceanu.
- Srbska vladarska dinastija.
- Zapeljevanje ljudstva.
- Stolpnica.
- Država, ki obsega pretežni del Malajskih otokov.
- Stroj za ločevanje tekočin

- različnih gostot s centrifugalno silo.
 - Področje ob zemeljskem južnem polju, obkroža ga južni polarni krog.
 - Tibetansko ime za Everest.
 - Preiskovalec (lat.).
 - Družbeni red, ki stremi za urejenost človeške družbe.
 - Jezero v Tanzaniji.
 - Spodbuda.
 - Besedna umetnost, književnost.
 - Vodenje ladij ali letal s pomočjo zemljevidov.
 - Vdihavanje par ali plinov.
 - Spansko tolkalno.
 - Rokovnjaščina.
 - Priprava, orodje.
 - Ohišje motornega vozila.
 - Računstvo.
 - Kdor izvaja poravnavo obveznosti.
 - Pridelki, živila, surovine.
 - Vseljevanje.
 - Huda nesreča, polom.
- OPOMBA: Ob pravilni rešitvi, boste v nekaterih navpičnih vrsticah in eni vodoravni vrstici dobili Elmine izdelke.

Sestavil: G. B.

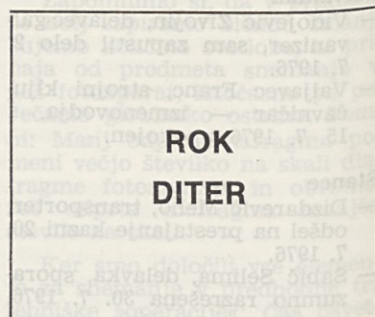
REBUS

Kateri manjši kraj dobite ob pravilni rešitvi?

POSETNIKA

Kaj je po poklicu ta mož?

ŠTEVILČNICA ELMA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9	3	10	6	11	10	12	2	13	
14	15	2	13	16	7	17	2	6	
7	16	7	12	10	8	7	17	10	
3	9	19	5	18	11	9	13	20	
6	10	12	7	21	6	7	8	10	
10	22	1	12	13	10	3	5	8	
10	22	7	10	12	7	21	10	13	
22	5	6	5	23	9	5	3	10	
11	5	13	6	1	12	5	7	6	
10	15	9	18	9	3	10	12	2	13

12	10	1	12	3	7	6	17	10	15
10	3	5	15	1	10	6	24	5	13
23	5	18	3	17	5	22	7	24	7
22	10	3	16	10	13	10	7	1	2
2	11	13	5	6	2	22	7	21	7
24	5	16	10	20	2	20	7	17	10
6	5	11	2	12	7	21	6	7	15
7	6	24	2	6	5	23	7	17	10
8	5	6	12	13	7	25	9	20	10
10	6	12	10	13	15	12	7	15	10

21	2	18	2	3	9	6	20	18	10
7	6	15	22	7	23	7	12	2	13
1	2	8	7	10	3	7	23	5	18
12	10	6	20	10	6	17	7	15	10
7	6	7	8	7	10	12	7	22	10
3	7	12	5	13	10	12	9	13	10
6	10	22	7	20	10	8	7	17	10
7	6	26	10	3	10	8	7	17	10
15	10	1	12	10	6	17	5	12	5

3	10	12	2	22	14	21	7	6	10
7	6	14	12	13	9	16	5	6	12
15	10	13	2	1	5	13	7	17	10
10	13	7	12	18	5	12	7	15	10
3	7	15	22	7	24	10	12	2	13
6	10	12	9	13	10	3	7	17	5
7	16	7	20	13	10	8	7	17	10
15	10	12	10	1	12	13	2	25	10